

I. N. 7.

DISSERTATIO GRADUALIS

De

PRIMIS INITIIS
BIÓRNEBURGI,
SATACUNDIÆ CIVITATIS IN FENNINGIA

Quam,

*Suffragante Ampliss. Senatu Philos. in Regia
ad Auram Academia*

SUB MODERAMINE

Viri Maxime Reverendi atque Amplissimi

Dn. Mag. JOHAN. HAARTMAN,
Log. & Metaph. Prot. Reg. & Ord.

ad Publicum Examen defert

S:æ R:æ M:tis ALUMNUS
PETRUS GAB. FORTELIUS
BIÓRNEBURGENSIS.

D. V. Die I. Julii An. MDCCXXXII.
loto & horis consuetis.

ABOÆ, Excud. Joh. Kiämpe, Reg. Acad. Typ.

EX quo primum, hujus Auctior dissertationis, jam in coe-
lis beatus, Dn. Mag. PETRUS FORTELIUS, hoc cure sa-
bi impositum esse credidit, ut obscuras soli sui natalis, Biöre-
neburgi scilicet, Origines, si posset, illustraret, & in lao-
cem proferret, ad constitutum I diem Mensis Quintilis An-
ni M,DCC.XXXII, tempore exclusus, proper instantem sibi
etiam promotionis Magisterialis festivitatem, non plures
quam quatuor primas hinc pagellas typis tradere atque dis-
quisitioni publica submittere potuit. Quocirca cum potissi-
ma hujus rei supereffent documenta, & materia ipsius illu-
strande flagraret omnino desiderio, admovit quidem illi deim-
de manum: sed instanti operi mandavit S. Reg. Majestas
munus ad arcem Aboensem Pastorale; cuius partibus serio
studens implendis, inopino, eoque diuturno afficitur morbo,
ut lecto plerisque detentus, nec officio suo, nedum buic opel-
le ex voto dicare postea valuerit, usque dum ad suos nona-
ria pridem secessit. Ne tamen monumenta, que ante bea-
tum suum abitum, vel suo, vel meo etiam consilio conquise-
vit, atque in ordinem concessit, plane perirent, vel a tineis
& blattis consumerentur, non potui non, propriis licet ira-
pensis, hac typis vulganda committere; mea judicio digna,
non nostra tantum, sed nostra etiam posteritatis, si que fu-
tura est, memoria. Vale. Dab. Aboe d. I sextilis An.
M,DCCXXXV.

JOH. HAARTMAN.

Preses.

Emendanda.

p. 3. lin. 7. pro quotantis, lege quotannis. p. 5. l. 9. pro inpri-
mum, lege primum. p. 10. l. 14 pro S. Olai Regis Sueciae, lege
S. Olai Regis Norvegiae. p. 14. pro loculum, lege loculamentum.

A. Ω.

Re in laudes & commendationem Patriæ non modo pium & religiosum, verum & quam maxime gratum est. Nihil enim post summum Numen, vitæ Autorem, omniumque rerum Moderatorem, carius esse potest Patria, quæ & vicam nobis & ad vitam necessaria dedit. Hanc rem æqua, uti par erat, lancee, justaque trutina quidam etiam Poëtarum excellentissimus perpendens:

*Nescio, inquit, quæ natale Solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non finit esse suis.*

Quibus vivis quasi coloribus depingit amorem illum innatum, quo quisque mortalium erga Patriam suam dulcissimam dicitur, quem cunctis etiam animantibus natura indidit. Huic sententiae album quoque calculum addit Rom: Eloquentia Parent, Cicero dicendo: *Non nobis solum nati sumus, sed partem ortus nostri vindicat fibi patria, partem amici, partem Parentes.* Hæc aliaque mecum pia mente pervolvens, non potui mihi temperare, quin pro ratione conditionis atque virium, aliiquid de urbe Biörneborg, quæ me genuit, tulitque, in medium proferrem. Cum autem de ejus antiquitate & fundatione hactenus

A

scri-

scriperit nemo: Ignoscas quæso tanto facilius, B: L; quod non potuerim per omnia, in primis in tanta temporis angustia, voto tuo satisfacere, quanto magis antiquitatum studiosi mecum dolent, nulla fere hujus urbis antiqua monumenta amplius esse residua: verum omnia partim turbulentis hisce temporibus, partim etiam in incendiis periisse. Dum itaque doctam tuam sitim restingvere nequeo, mihi satis est, si aliis viam ad ulteriora querenda pandere potuero, quibus non tam curta supellex, tristisque omnium rerum penuria. Interea qua pars est observantia contendo, digneris B: Lector, ausus hosce innocuos æqui bonique consulere, animumque magis amore Patriæ inflatum, attendere, quam sermonis genus impolitum. Quod si feceris, est de qua re mihi maxime, in finu gratulari possum.

§ I.

NON unum est, quod natura commendat loci, in quo jam situm est Biörneburgum. Ad partem Borealem amnis est, cuius liquor est perlucidus, & riparum vestitus viridissimus, quique quovis genere piscium abundat, & levi aquarum tractu urbem præterfluens, in mare Bothnicum evadit, ad portum Nåsö, tribus circiter millariibus ab urbe; non procul a termino, qui Ostrobothniam a Finlandia stricte sic dicta distingvit. A parte orientali sine scopulis, sine axis omnibus majoris molis, immensa sunt camporum spatia; & ad exiguum illic conspiciuntur Chersonesū rudera antiquæ domus regiae, a gloriosissimo quondam Duce Fennonum, totiusque deinde imperii Sveo-Gothici Reg. Joh. III. extrectæ; nec non lacus, præmorum, aliorumque piscium; alitum quoque, horumque ovo-

evorum captura memorabilis, qvem in mare decursu-
rum amnis intercipit; qviqve a Regia Area Herrgårdz-
wif appellatus, sepibusqve antea circum circa munitus,
agros urbis, a prædio Koivisto disternat. Ad partem ~~au-~~
~~straem~~ arva prostant & spatiofissima, & lætissima, ex qvi-
bus probe excultis, Cives magnam frumenti vim qvotan-
tis colligunt. His undiqvaqve adjacent silvæ densissimæ,
qvæ parandis lignis, aliisqve usib; inserviunt incolis;
volucrumq; alunt agmina, cantu, aliisqve modis oblectan-
tium qvosvis præstes. Ad partem *occidentalem* occurrit ami-
pla terræ planities atqve amcena, aliquibus etiam distin-
cta rivis. Qvaqva versum alias processerimus aliquan-
to longius, vel pascua erunt opima nobis obvia, inprimis
ad Haga & fästrand, vel prata, non florum, herbarum atqve
graminum varietate modo læta, sed lupulo etiam, atqve
baccis insigniter exornata; imprimis versus orientem,
atqve boream, ab altera amnis parte. Ad orientem, in-
sularia sunt prata, eaque vel Regia, jam certa pecunia, an-
nuatim pendenda, civibus elocata; vel Civitatis Pastori-
bus & Præpositis dicata, qibusvis minorum arborum ge-
neribus interstincta: Qvæ ad boream jacent hujus gene-
ris prata, Hålmare dicta, proprius ad urbem sunt, nullis ex-
ornata arboribus, exceptis nonnullis fruticibus hic & il-
lic conspicuis; qvare etiam ab urbe conspicere possunt
Cives, qvicqvid in illis operæ agitur; hacqve oculos suos-
pascere, & animum exsaturare suum, non raro cum est o-
tium. Singulare vero illud est, qvod notamus de his inpri-
mis pratis, qvæ ad boream jacent, qvod ad crescere soleant
annuatim; Amnis enim, ubi mollius solum reperit, flagnat,
insulasq; molitur; ut verba Curtii ex lib VIII. cap. IX. v.7.
mea jam faciam. Advertimus ex hisce, Oppidum hoc esse

4 situm in loco tam salubri & amano, ut omnium animos, primo statim aspectu, in primis aestivo tempore afficere, immo explere queat. Qvare etiam a nonnullis, qvibus illuc esse contigit, terram hanc Fennonum Cananæam vocari & appellari audivimus; hucque in primis pertinere videntur hæc verba Paulini Gothi ex Hist: Arctœ p. m. 90. *Finlandiam nonnulli ab amoenitate seu pulchritudine terra di- Etiam suspicantur, quasi dixeris amœnam & pulchram terram, neque id ita incommoda. Qvandoquidem in comperto est, totam illam Regionem frugibus, pecoribus, jumentis, punctionibus, rationibus, aliisque vita sustentanda & forenda necessariis admini- culis, Deo ita providente, esse ditissimam.* De nostro autem Biörneburgo, speciatim agit Cl: Hubnerus, in Geographia sua; cujus hæc sunt verba: *Bierneburg, latine Bierne- burgum, ist hernach der beste ort. Est quippe hic ipse lo- cus ad mercaturam etiam exercendam mari & terra per- commodus, cum qvæ ipsi sibi non suppetunt merces, ad- vehantur aliunde; vel ex insulis remotioribus, vel con- tiguis adjacentibus provinciis, qvæ omnium Regionum Fenningiæ, sunt omnium rerum feracissimæ, qvæ vel ad vitæ usum sunt necessariae, vel alio transferri cum ali- quo fœnore possunt; qvare nec sine caussa invenimus migrationes urbis olim factas.*

§. II.

Ocurredit igitur jam nobis antiqua hujus urbis sedes, e- jusque migrationis caussa inquirenda. Verum enim vero ingenue fatendum est, multis & infinitas, nobis publicis documentis destitutis, difficultates hoc in mo- mento obvenire, ut plane nesciamus, qvomodo illis su- peratis historicam veritatem, qvæ nullas admittit opin- ionum

5

onum diversitates, in apricū producere queamus. Toto ta-
men animo & studio in id incumbemus ut e variis fene-
tiarum divorceis ansam minimum, si rei acu tangere non
semper liceat, veritatem eruendi aliis subministremus.
Et ut ex incertis hisce aliqua tamen certa faciamus; in pri-
mum indagandum venit, utrum in pago Ulistarā, quem
13. jam incolunt villici; quique veterum fabulis est in-
clitus, prima hujus urbis fuerit sedes? deinde utrum na-
vibus huc etiam vehi potuerint Cives? tandemque de
urbis hujus prætensa migratione ad Ulfshy. Qvod ad
primum, nullas hujus rei hic amplius in Ulistarā inve-
nimus reliquias; nec nobis alia suppetunt documenta,
præterquam qvod hunc pagum Ulistarā, fennico idiomate
audierimus ab ætatis prisæ hominibus vocatum *Uls*
ján Caupungi; & saxum hodienum monstretur abhinc tria
fere millaria distans, qvod vocatur *Saxanfiwi*, eam ob-
caussam, ut fama fert, qvod ex navibus, quæ a locis trans-
marinis huc appulerint, merces suas illic exposuerint;
qvodque in vicino prædio *Cumoënsi*, antiquæ sedis Regiæ
monstrentur rudera. Qibus forte, vel pluribus etiam
aliis rationibus motus, etiam D:ns Wexionius in sua
Epitome descript. Sveciz &c. lib. VII. c. 73. hujus Ulistarā
injiciens mentionem, Vocat eam: quondam fennigie ar-
bem antiquam ac desolatam; postea *Vanhalhylkä* dictam, eune
Ulfshy, non procul *Börneburg*. Quo loci jam prata &
arbores virent, ubi olim navigiis transitus patuit; & areis for-
tissima rudera spectantur. An vero ex hisce tuto liceat colligere,
civitatem hic quondam fuisse, vel huic pagi Ci-
vitatis jura fuisse concessa, non possum certa definira.
Ad partem affirmativam nos trahunt, qvod vocabulum
Caupungi, qvod æqvivalet Svecorum *Köping*, significet o-
rius

mnino locum, ubi qvandam rerum exercemus mercaturam; qvod veterum traditiones de Saxo Saxonliwi, & qvæ huc collamant momenta, sint ad hæc nostra usqve tempora perpetuæ; qvod sedis Regiæ ad hanc urbem proximæ, adhuc supersint rudera; qvodqve Celeb. Wexionius rotunde urbem vocet Fennigiaæ antiquam atqve desolatam Ylistarå. In partem negativam propendent, qvod rudera, privilegia & jura hujus civitatis desiderentur; qvod qvadam traditionum circumstantiæ varient apud suos autores; qvod sedes Regia non necessario concludat adfuisse huic Civitatem; Qvodqve Celebratiss. memoria D:us Wexionius confundere videatur Ylistarå, cum manhakylå atqve Ulfssby, cum tamen Ylistarå distet a Vanhakylå, si-
ve Ulfssby (nam haec unum atqve idem esse, ex seqven-
tibus patebit :) tribus milliarsibus; & posito, qvod op-
namur, Ylistarå fuisse etiam Civitatem, non tamen inde sequitur, qvoqvam unqvam tempore qvod urbs hæc
Ylistarå fuerit maritima, vel qvod mari huc patuerit iter
ut vulgus credit, per flumen Cumoëns; illi etenim sen-
tentia repugnare videtur loci natura; nam in dicto hoc flu-
mine cataractæ, Svetice Färfar, sunt perplurimæ, iter huc
navale reddentes impervium; navigiis enim majoribus
ultra villam Ulfssbyensem, Ruskila dictam, progreedi non
potuerunt; ubi primus lapidum cumulus excipit, & notum
illud Saxonliwi, de qvo modo. Nec illud hos juvare ar-
bitor, qvod fluminis hujus aqvam, tum temporis in tan-
tum excrevisse statuant, ut nullæ cataractæ fuerint con-
spicuæ: nam eo ipso & hanc villam, & adjacentes pa-
rcicias mari submersas fuisse statuant necesse est. Sed qvo-
niam mentionem fecimus Saxi, qvo exteri, Germanorum
nomi-

nomine qui veniebant, appulere navibus, insigniti nomine Saxonkiwi, inqviremus jam qvavia ad locum illum
 nigarint. Nonnulli magnis ausibus cōtendunt per pa-
 ludem qvamdam ab incolis lingva sua, Lattomeri di-
 ctam, ad terminum huncce fuisse adnavigatum. Qvatn na-
 vigiorum viam nonnulli volunt corroboratam a cu-
 mulis illis lapideis, qui in via, qvæ ad Luria pa-
 tet conspiçiuntur, qvos vulgus fennicus Hidenkiu-
 fat, Sveci Gåttelulor, vocat; aliam plane qvam com-
 muniter fit, de istis sententiam foventes: Nempe hos
 cumulos, qui ex minoribus lapidibus constructi fuere,
 jam autem diruti, nullam exhibentes domicilii speciem,
 nihil aliud fuisse, qvam in usum navigantium, Svetice
 kumlingar, erectos. Ut exprimamus ad hæc nostram men-
 tem, non negamus Lattomeri qvondam mare extitisse,
 unde aqua exsiccata ingens natum nobis est pratum, u-
 num fere milliare ab urbe Biörneburgensi versus me-
 ridiem distans; Comprobat enim id carina navis hilce
 præterlapsis adhuc annis ibi, qvemadmodum a viris fide
 dignissimis his auribus audivi, inventa. Sed qvod cumuli
 illi lapidei in Luria, fuerint signa navigantibus illi senten-
 tiaz nostrum qualemcunque calculum adjicere non possu-
 mus, cum alibi locorum in continentí ejusmodi monu-
 menta inveniantur, quæ ad hoc idem pūctum nullo mo-
 do redigi nequeunt: Quiquid sit, licet ad Ælistarā per no-
 minatam paludem navibus patuisse viam dici non possit;
 cum mare non potuerit extender se ultra confinia
 pagi Æskila ad Saxonkiwi; ubi objectæ rupes & montes
 videntur inhibuisse longius iter: ad hunc tamen locum
 fieri potuit. Qua via a sinu Bothnico non fatile qvid cer-
 ti determinare possumus. Quidam existimant, hunc si-
 num

sum quondam maris, qui Lattomeri audie major, ad mare
Bothnicum decurrisse per amnem Lill Raunoensem, pro-
pe Björneburgum, Vändswilk & Lill Lattomeri: verum
hoc aperte veritati repugnare ostendunt angustia loci,
silva densissima, & terra firma, que inter majorem &
minorem Lattomeri est. Alii vero qui rem acu se tetigis-
se putant, contendunt hunc exitum a pago rustico Kar-
luotå, per Vändswilk & inde versus australem partem ad
Dorsnäsbjy, fuisse, ubi antea nominari illi cumuli lapidei
jam extant: Sed haec etiam via mihi suspecta videtur:
potuere etenim eo ipso, quum ad fretum Karluotoense
venissent non procul a Råfssö, via recta sine aliquo an-
fractu per flumen Cumoense transire, nullis angustiis
inclusum. Alii dicunt mare hocce majus Lattomeri, a par-
te Luvia in salum se devoluisse; ubi licet magnæ quoque
difficultates navigantibus fuerint obviae: via tamen fuit
illis brevissima, qua linea recta, unoque ventus afflatus
ad metam usque propositam ferebat: haec sententia ma-
xime videtur probabilis. De migratione hujus urbis ad
Ulfssby, nec extant ulla amplius documenta, quam que
per famam accepimus, & quod per naturam loci vide-
atur concedendum, quod haec etiam urbs propter majo-
res Mercatorum usus sit ad Ulfssby translata. Sed dicat
quis: Cur eadem statim opera non migrarint, ad evitan-
dam majorem molestiam, proprius ad mare: vel ad lo-
cum ubi jam est Urbs; nam solet Civitates erigi a pri-
mis statim fundatoribus, ut illorum est prudentia, ad
maris vicinia, & ubi mercaturæ exercendæ locus videtur
commodissimus, huic respondeo: cur singulæ hoc no-
stro adhuc ævo Civitates non sint ad mare jam exstruc-
tae: cur haec Aboæ a suo primo loco Koreis, vel ipsum

Björ-

8

Biörneburgum, ab Ulfssby, ad loca, quæ jam existimamus, commodiora, mariq; proximiora non fuerint translata? Certe non prævidere omnia, quæ sequioribus temporibus, vel mari vel terra facta sunt obstacula; & nullus est locus, qui vel placuit, vel placet semper omnibus; ut reliqua taceam. Ex benevolâ illa voluntate qua fertur Dominus Secretarius CARL HAGELBERG ad conservanda Antiquorum monumenta, hoc nuperius nobiscum communicavit, de Castro in Kumo demoliendo:

Albertus Dei gratia Svecorum Gotoriumque Rex, honestabilibus viris Tyderico Weregges, Nicolao Kåtilson & Ernesto de Dotzorn, in Domino dilectionem & favorem. Conquesti sunt coram nobis in presencia Domini regis nostri carissimi & Consiliariorum nostrorum presencium exhibtores nuncii ex parte socius communis in Satagundia ad nos missi, quod fortalicium seu castrum infra ipsorum terminos instauratum ipsis dampnum non medicum generat & gravamen, propter quod ne assurunt ipsius terra Satagundie inhabitatores non valent opera juri nostro regio debita ulterius more solito ferre seu supportare, nisi ad hoc remedium adhibeatur maturius opportunum; unde pos & vestrum quemlibet seriose & affectanter requirimus & rogamus quatenus bujusmodi fortalicium de loco in quo nunc instauratum est, quam sicut removentes & funditus annullantes ipsum alibi in bonis nostris regalibus seu corone ubi discretionibus vestris magis valens pilum fuerit, ita quod Reipublice non inferas molestias, prejudicia seu dampna, de novo restauretis. In quo fortalicio seu castro esto armigeros vel citra pro ipsis & terra defensione sustentare nostro nomine poteritis & tenere. Datum apud portum Västra anno Domini

mti MCCCLXVII. feria secunda proxima post festum beatae
sororum septem fratrum, sub secreto nostro.

Ex codice vetusto chartaceo Ecclesiae Aboensis exscriptis
Carl Hagelberg.

S. III.

Am ad ipsum Ulfby. Ejus vocis derivationem, qvidam
petendam volunt ab Ulf, qvod lupum, & By, qvod
antiquis civitatem denotabat, jam villam sive pagum signifi-
cat: sed partis prioris nullam possunt dare rationem ido-
neam. Neque enim hunc locum lupis legimus plus infesta-
tum, quam alium aliquem; nec hec capturam horum fu-
isse majorem unquam, quam alibi terratum observavimus.
Existimaverim ergo potius civitatem hanc dictam Ulfby
ab ipso nomine Sancti Olai, Regis quondam Sveciae, qui
diadema & sceptro in templo hujus urbis cernitur depi-
ctus conspice, & quondam habitus est Ecclesiae Svecanae
Patronus; Conf. Reverendissimi Archi Ep. D. H. Spieg. Hist.
Eccl. sv. partem 2. p. 16. Cui vocis Etymologiae ansam etiam
suppeditare videntur litteræ Indulgentalis Petri, Archi-
Episcopi Lundensis, ut modo patebit; diserte enim Ecclesia
Ulfby illuc vocatur: s. Olai Ecclesia. Ob euphoniam vero
crediderim Olofby dictum: Olsby; sive Ulfby. Hinc feni-
nlice etiamnum audit, non Sudenby, vel Suden Caupungi,
ut: Neostadium s. Nystad, Uusi Caupungi &c.,
sed Olevin, vel Olivian, vel potius Uililan Caupungi,
By vero qvod prictis dicatur etiam civitas, plurima do-
cent exempla; ut: Bykirkia pro Stadikirkia; hinc Wiss-
by, Wismerby, Eiscarby, Gammel Carlby, Ny Carlby,
&c. Alias qvod haec civitas, vel illa ipsa villa, ubi civitas
quondam jacuit, etiamnum vocetur Svetice Gammalby,
Fennice Vanhakylä non ulli nostrum est obscurum. Antiquitus illam esse dictam Lffis litteræ probant indulgenti-
ales

ales, Regvaldi Episcopi Aboënsis, de fundatione templi
in Lægis seu Ulfþby, datæ An: 1311. Nec non Benedicti
Episcopi Aboënsis, de templo lapideo in Lægis exstruendo
scriptæ An: 1332. qvarum Autographa cum periisse dole-
mus, gratulamur tamen nobis, qvod annorum designationem & unum harum apographum habeamus bona fide
exscriptum, propria Pastoris tum temporis, deinde etiam
Præpositi Viborneburgensem & Ulfþyensem integerrimi,
Domini Mag. Gabrielis Gregorii Arctopolitani manu, inser-
tum literis ad Præpositum qvondam Hvittensum Eruditissi-
mum Dominum Andream Keckonium, qvas huius gener
Sacellanus nunc ibidem vigilantissimus Dominus Wæiman
nobiscum benevolè communicavit. Qyæ omissis illis qvæ
nostrum scopum non ad eo feriunt, ad harum partem po-
steriorem ita verbum de verbo sonant:

Plurimum Reverende Domine Præposite, fautor re-
verenter colende.

Hvad Hans Excel. General Gouverneuren, och Venerandum
Consistorium Presterskapet pålagt hafwa, wil jag och för min
person ödmjukeligaſt efterkomma, 1. &c. --- 2 &c. --- 3. Antiquite-
ter finnes här nägra, om the eliſt af nāgot wärde dro; Lite-
rae Indulgenciales Ragnaldi Episcopi Aboensis An: 1311. de fundatio-
ne templi in Lægis seu Ulfþby: Benedicti Episc. Ab. An. 1332 de
templo lapideo in Lægis exstruendo. Hemmingii Episc. Ab. An.
1347. de Camiterii in Ulfþby consecratione: Hemmingii Episc.
Aboen. Anno 1350. quisquis Ecclesiam Ulfþby devote visitaverit 40.
dierum indulgentias conseqvetur: Johannis Episc. Ab. ejusdem
argumenti. Johannis Ep. N. Anno 1429. dæ Hafnia proxima
quinta feria p. f. b. Bartholomæi, de templo Ulfþby, casuali in-
cendio detero, reædificando cum Indulgentiis 40 dierum. Brudo-
deri Ep. Libaviensis ejusdem argumenti data Calmaria An. 1429.
Petri Archibishopi Lundensis, Specie primatis & Apostolica sedis

legati An. 1419. Magni Episc. Aboen. 1540 (crediderim 1449)
vel potius facta transpositione 1450. Est namque hic Ma-
gnus cognomine Tawast, electus ad dignitatem Episco-
palem A:o 1412. mortuus vero 1452. die 9. Maij. Conf. Messo
Scord. Illustr. aliosque.) Jobannis Episc. Ab. 1509.

*Quia pagina vacat, apographum, de indulgentiis a Petro
Archiepiscopo Lundensi, datis, adjiciam, ut de carceris idem fe-
ratur judicium. Universis Christi fidelibus, presentes literas vi-
suris seu audituris, Petrus Dei gratia Archiepiscopus Lundensis,
Svecia Primas & apostolica sedis legatus, salutem in Domino sem-
piternam. Pium & gratum obsequium Deo inspendere credimus
quovis omnes Christi fideles ad pietatis opera excitamus. Cupien-
tes igitur ut Ecclesia Parochialis Ulfby seu Sancti Etai in Ulfby
Aboensis Diocesis, qua nuper casuali incendio, prob dolor, tota-
liter est destructa, a Christi fidelibus jugiter veneretur & reedifi-
cetur. Omnibus vere penitentibus & confessis, qui dictam Eccle-
siam causa devotionis, peregrinationis seu orationis visitaverint;
aut quovis missas vel divina officia ibidem audierint; seu ceme-
terium ejusdem pro animabus fidelium inibi requiescentium exo-
vano circuiverint; Et qui corpus Domini cum vel oleum sacrum
cum infirmis portarum & reportatum secuti fuerint; Aut qui se-
pultura mortuorum ibidem interfuerint; & qui ad fabricam ejus-
dem Ecclesia manus porrexerint adjutrices, vel qui ornamenta
vel alia elemosia seu legata ad usum ejusdem Ecclesia donaverint;
& qui ad serotinam pulsationem campane, more curia Romana
flexis genibus terna vice Angelicam saturationem dixerint; vel qui
dedicationem seu patrocinium vel alia festa precipua inibi visita-
verint, aut pro nostro & Ecclesiarum nostrarum, presentiumque
dierarum imperatoris statu salubri Deum pie exoraverint: Quan-
tus & quicunque premissa vel premissorum aliquid devote implevo-
git, toties A:o dierum indulgentias de injunctis eis penitentiis,
quantum a Deo possumus misericorditer in Domino relaxamus,*

dum modo Diacestanus ad hoc suum exhibauerit consensum. Datum
 Lund A:o Dni MCDXXIX. crastino assumptionis beatæ Virginis nostre
 sub sigillo. Haec bis similes antiquitates in Ulfsby reperiuntur,
 quæ si alicujus sunt valoris bona fide exscribentur, quare pl.
 Rev. T. D:tem reverenter oro, ut Ven. Confist. de his certiore
 facere velit. Hisce pl. R. T. D: cum thori sociæ, liberis & tata
 domo DÉO O. M. animitus commendo. P. R. T. D:is officiosissimus
 Gabriel Arctopolitanus P. Biörneb. & Ulfsby. Arctopoli 26.
 Martii Anni 1667. Quibus Doninus Keckonius hanc addi-
 dit notam: den 1 Apr. blef detta mig inhåndigat. den 2 A-
 prilis stref jas swar här om til Hans Högvärdighet Biskop-
 pen och sände til Åbo. Unde ansam accepimus inqvirendi,
 an inter acta Consistorii Ecclesiastici Aboensis horum mo-
 numentorum haberentur reliquiae; sed tales nuspian repe-
 rire potuimus. Ne mirere igitur, Lector Benebole si jam
 designare nequeamus, quo anno vel Rege hac urbs sit
 condita. Utrem heic loci quondam extitisse, indicant
 rudera, quæ etiam num illuc conspiciuntur, & oppidulum
 aliquod in Ulfsby extitisse certo certius ostendunt: At pos-
 sun us etiam illud probare testimonio Dni Joh. Moesenii Ce-
 leberrimi Svecorum antiquarij qui in suæ secund. Illustra-
 tæ tom X. p. 46. hac habet A:o MCCCLVII. Ericus Rex, Do-
 minium Finlandia Beneditto (Algotho sc. nobili, ministro Re-
 gis Magni Smek, conf. Loc. Hist. IV. p. m. 105.) inde pro-
 figato, adeptus VII. Septembris, Abogia approbat omniq; quæ
 Magnus pater concessisset privilegia Ulfsbycensibus, Musarenibus,
 Pedenoranis & Nerpenibus, Benedictisque abrogat onera, illis im-
 posita. Imo urbem heic fuisse, hincque Biörneburgum esse
 translatam patere quoq; cuique existimat, ex hisce Johannis
 III. Ducis Finl. litteris: *Wij Johan med Guds nåde, Hertig til*
Finland, sidre witterligt, at ester det wi hafwe samtykt
och godt ansetz; at en fast kibstad vid sidan i Satagun-
den,

den, miatte upbygd och wid macht hifwa, och wi wid Ufssby til at befestiga insen lägenhet finna kunna, Så hafwe wi aſſedt en annan plats wid Biörneborg, och der på kan väl en fast klopfstad upbygd wärda; Fördenskul hafive undt, och efterlätit, som wi och nu med detta vårt öpne Bref unne och efterlåte allom dem lust hafiva dift at flytia och der wid förberörde Biörneborg byggia och boo en fril lopmans handel och wandel efter Sveriges bestresne Stadsleg, och lika som alle andre klopmän i alle andre klopfstädter fökia deras näring och buring; des likes unne och efterlåte mit hvarjom och enom, som straxt nu dift flytia ifrån Ufssby eller hvadan de hålst nu eller framdeles komma kunna för samma deras flytting frihet *a dato literarum*, Eto Uhr för allan tunga och alle uthskylder som dem utgiöra borde, så at the uti almåtto emellertid fril vara skosla, med mindre Sveriges Rike blifwer ansächtadt med krig eller andra oroligheter; hvarsöre biude Wij wäre Besalnings man Fougdar och alle andre, som för var skul wele och stole giöra och låta, at de förberörde Biörneborgs borgare som wid Biörneborg byggia och boo wele här emot intet försång eller hinder giöra eller låta, utan heller i alla måtto fördra och hielpa dem til det bästa, derutinnan sier, det of är behageligt. *Datum Ufssbygård den 8 Martii An. 1558.* Qvo autem anno vel Rege hac villa Ufssbyensis sit civitate donata, non facile ut dixi quis definierit. Perantiquam hanc fuisse urbem, Fennigæ forte primam, ipsæ originatrices Vocab. Gammalby, Fennice wanhatyli satis superque produnt. Si ex fundamentis templi s. Arborei s. lapidei jactis in Lysis s. Ufssby colligere quidqvam licet, ex superioribus clarum esse opinor ante seculum XIII. civitatem heic esse conditam. Loculum qvod adhuc hodie, in templo Ufssbyensi lapideo magnifice exstructo, reservatur, illucque conspicitur, & ab omnibus conspici potest, ad se-

euolum XI vel XII videtur hujus initia referre, ante paulo
 quam Ericus Sanctus Rex Sveciae, vel Archiepiscopus Upsa-
 lensium Henricus S. dicuntur communis alias consensu Reli-
 gionem Christianam in has fennigiae oras introduxisse.
 Loculum hanc habet inscriptionem: Denne asten är gjord
 af det sölwer, som är funnit uti de Högwålborne Herrarnas
 Galig Herr Finkarnas graf, hvilka dro begravne Åhr 1139
 och med Barons Högwålb. Herr Carl Horns omkostnad ester
 des förfäder å nyjo förfärdigat, Åhr 1634. Suspectam hanc
 ipsam inscriptionem pluribus esse posse quia vidimus, in ex-
 stantiorum hujus rei memoriam testes adquisivimus fide di-
 gnissimos; Dn. S. Lindheim Regii Parlamenti Aboensis As-
 sessorem Nobilissimum, & Dn. Pet. Ståhlfoot, Civitatis
 Biörneburgensis Consulem spectatissimum. Horum de hoc
 monumento est testimonium: Ut ofvanstående mening med
 hel tydelse latinsta volstårver således finnes ristad, uppå en
 i Ulfsby Moderkyrka befindelig fyrkantig Oblat øst, war-
 der här med intyget, af Koivisto Ladugård den 22 Sept.
 1733. S. Lindheim. Pet. Ståhlfoot.

Unde etiam confirmamur aliud in Ulfsby fuisse templum
 antiquius, quam vel arboreum illud erat, cuius fit mentio
 in Indulgentiis Ragnvaldi secundi An. 1321. datis, vel lapideū
 cuius memoria injecta est in literis Indulgentialibus Benedicti
 Aboensium Episcopi An. 1331 scriptis. Illud forte cuius
 rudera adhuc prostant prope Gammalbygård, seu fla-
 miniam Ulfsbyensem, in loco, qui ab incolis, sua lingua
 Cappelinmåki, h, e, collis Sacelli vocatur; ubi & ossa mor-
 tuorum deprehensa scimus; Vel quod alii dicunt in
 Svensby aut Söhnla extitisse, vel in Anolaholm, ad prae-
 dium Anola, familiae Kurkorum, parvo distans spatio a Sa-
 gånlinvi, ubi etiam indicia hujus Rei conspiciuntur. Tem-
 plum autem Ulfsbyense hodiernum non parum jam com-
 men-

mendat Sepulchrum in choro lapideum, galea Generosi Dn. Axelii Kurck exornatum; cui haec inscripta leguntur verba: *Iacet sub hoc cippo, tumulatus Nobilis & Generosus Dn. Axelius Kurck de Anola & Torkjerf, qui in Domino placide obdormivit XXX Maii An. Christi M.DC.XXX etatis sua LXXV* Ut cetera templi hujus ornammenta jam prætereamus, ne modum excedere videatur hoc opusculum, his exercitiis destinatum.

§. IV.

Hicce observatis devolvimur jam ad ipsum Biörneburgum nostrum amplius considerandum; ubi ratio appellationis s. denominationis omnium primo occurrit examinanda. Quidam hujus vocis natales petunt, a quodam Rege Svecorum, cui nomen Biörn vel Biörne, contendentes hunc prima hujus urbis posuisse fundamenta, eique dedisse nomen: Verum Svecicæ ditionis, tum temporis non dum erat Finlandia: sine fundamento itaque hoc assertur. Alii ab alio aliquo nobili Viro, nomine Biörn, Biörneburgum, q. Biörnonis s. aulam, s. arcem, tempore Regis Caroli Cantuariensis octavi, quo jam emporium illic exstitet, huicque oppido sua dederit initia, dictum putant; provocantes ad literas Gloriosissimæ memorie tum Principis Finlandicæ, postea Regis Svecicæ, Johannis III pag. 13. citatas, & in primis ad haec yerba: *Så hafwe vi affedt en annan platz vid Biörneborg* - & rursus: *Utom dem lust hafwa dit at flyria, och der vid förberedde Biörneborg byggia och boo;* Et tandem: *hwarföre biude wthcccc at the förberedde Biörneborgz Borgare, som vid Biörneborg byggia och boo wele intet försång göra:* Unde elicere cupiunt ante fundatam Urbem, locum aliquem illic exstissee cui nomen Biörneborg; Cui argumēto pondus addere videtur assertio Senatoris quondam Curiæ Biörneburgensis Dn. Petri Mildh, qui

qui in iudicio territoriali A:o 1679 die 14. 15. 16 Junii a Dn.
 NICOL. LIETZEN, Judice cum temporis hujus territorii,
 interrogatus, quam antiquum esset prædium Regium quod ad
 urbem illic jaceret, dictum Börneborgs Kungsgård, re-
 spondit: antiquius illud esse, quam ipsam urbem. Acta
 hujus iudicij nobiscum benigne communicavit antea me-
 moratus Regii Judicij Assessor Dn.S. LINDHEIM, literarii
 quatuorvis Cultor & Patronus insignis. Verba ipsa ad hanc
 rem ita illic sonant: Sedan frågades huru gammal Kungs-
 gården är? der til Hådmannen och såde den varo äldre dn
 staden, och af älder worden kallad Börneborgs Kungsgård,
 efter hvilken och staden namn bekominne hafrer. Verum e-
 nimvero hoc pro hoc asserto confirmando nobis non suffi-
 cijunt. Nam 1. In litteris Regiis nulla prædii Regii sit men-
 tio. 2. si concesserimus antea locum aliquem illic existisse,
 appellatum Börneborg, eadem tamen residua nobis est que-
 stio: unde sc. dictus Börneborg? 3. meretur notari, quod
 ipsæ litteræ Regiæ non in Prædio Börneburgensi, sed Ulf-
 byensi sint scriptæ. Datum Ulfbygård den 8 Martii 1553.
 Accedit 4. quod hoc prædium alias venerit nomine Nas,
 quod ex fragmento Historiæ hujus Principis JOH. II. pa-
 tet, edito a Celeb. Dno CHRIST. NETTELBLADT in suo
 Schwedische Bibliothec part 4 p. 104. quodque (5.)
 in vetustis litteris supplicatoriis ad S. Regiam ma-
 jestatem missis, dprehenderit Vir integerrimus, Con-
 sul quondam Börneburgensem laudatissimæ memorie,
 Dn. GABR. KECKONIUS positum, hoc prædium Börne-
 burgense Regium, 50 annis recentius exstructum, quam
 ipsam Civitatem. Non contempendum est manuscriptum
 hujus Consulis de hac ipsa urbe, quod est nobis ad manus;
 ubi S. 3. hac habet: Huru gammal Börneborgs Kungsgård
 är, finnes ei heller wist besked, emedan gambla handlingarna
 gehöra wadeid som Staden ofta öfvergåt afbrände åro, doch

står uti en för zo och några åhr sedan hos Hans Kent. Maj:t
 inloade Supplication, at Konungsgården var zo Åhr ynare
 än staden; hvilket och faller trotsat efter som ofwanbemålte
 Stadsens första privilegier dro utalſne och dat rade på Ulfſe-
 by ſird, som nu kallas Gammelgård, och då merit Kungs-
 gård, och - sedan är föroordnat til Ulfſby Gochns Prästegård;
 funnandes man om det förra hāft finna underrättelje ibland Å-
 bo Gläds Cancelliets handlingar. Sed hæc acta iub jugo
 Muscovitico perisse dolemus. Alii Biörneburgum in pos-
 traxisse affirmant a nomine BIRGERI JARL, cuius in me-
 moriam JOH. III. hoc voluerit extare monumentum, cum
 bis in terris nonnihil temporis commoratus magna &
 honesta qvævis patraverit facinora, Auctorqe fuerit co-
 muniter habitus Ciuitatis Ulfſby:nsis. Ita Biörneburgum
 diceretur qvæsi Birgersborg: sed contorta nobis videtur hæc
 vocis derivatio, nec in Regis litteris vola vel vestigium
 hujus argumenti reperitur; ut præterea qvæ de origine
 Civitatis Ulfſby:nsis p. 12. adduximus, huic positioni con-
 traria. Qui Biörneburgum ratione denominationis deduce-
 se volunt a voce Svetica Viden, & Gothica AA, seu ut
 hodie effertur åå, ut ita audiret Biörnå qvemadmodum
 Libnå, Piså, Lulå, Tornå, Ublå, Raumå, Euraå, Kiulå,
 Cumå; addita terminatione sive voce borg in no-
 minibus ciuitatum usitatissima; ut in Helsingborg,
 Götheborg, Viborg, Cajanaborg, &c. nobis accedere viden-
 tur proprius ad ipsam rem. Sive enim cum vulgo credas
 oppidum hocce, nomine Biörneborg, insignitum a fovea
 qvadam Ursina, qvæ in colle eodem reperta sit, ubi jam
 & templum & Campanisterium & Curia, magnaqe pars
 reliqua Civitatis exstat: dicuntur enim Cives Ulfſby:nses
 in succidenda & extirpanda silva e colli isto, incidisse in
 speluncam ursi, unde loco hoc dederint nomen; sive a
 villa Våhrnås, cuius agros huic Urbi adjecit primum Joh.
 rem

III. in perpetuā possessionem, vi vocis a se invicem non
dissentiantur. **Bähr** enim Germanorum, & Svecorum
Bidens ursum, **Nds V.** istum significant. Quam posterio-
rem sententiam præprimis artissimè Dn. **Gabr. Keckonio**, Con-
suli quondam ejus Civitatis inclito, video ex hac ejus Re-
latione Ms. ad Regium Antiquitatis Collegium, cuius
antea meminimus: **Hwarsföre** Staden är kallad **Björne**
borg synes oförgripel. (der på doch intet document finnes)
fåt sit namn, af **Bährnäs** by, på hווilkens ågor Staden är
funderat; ändoch sär gammal saga, at en Björn skal uti for-
na thjor haft sit näste uti backan der Hådflugu bygningen se-
dermera ståt, (Dn. Præses Avum suum Centenarium sibi
puero determinasse hanc locum dicit ubi campanisterium
tum erat exstructum) och at Staden fördenskul blifvit kalo-
lad Björneborgs. Unde si ceperimus conjecturandi ansam,
quod **Bähr** ursus, dederit primum huic villæ nomen; Vil-
la **Bährnäs** civitati Björneborg, non videretur fidei absonum.
Björneburgum Græce Arctopolis etiamnum dicitur, ab
ἀρκτός ursus & πόλις civitas; unde factum existimamus,
quod adhuc quoque ursi gerat insigne. Qui **Bährnäs** con-
tendunt dictum a Germanorum Beere, vel Svecorum Bär
bacca, non mereri putamus fidem, cum in illo ipso istmo
ubi hæc villa dicitur exstiffe, nec viderimus, nec au-
diverimus baccaas creuisse, etiamsi illic locorum ubivis ali-
as, magna harum fuerit sitque quotannis ubertas.

N.B. Beere in übereinziger Zahl; in einziger Zahl heißt es
auch die beere, alle zeit mit dem zwiesachen ee, ist die frucht
an dem weinstocke, und sonst so viel als: bacca; Deut 32:
32. Bähr männliches geschlechtes der Bähr, mit dem ä und
h zum unterscheide des vorigen ist besser, als mit einer schlech-
ten e, Ehren: 3. 10. hat seinen ursprung sonderzweifel vom ges-
bähren, daher es mit einen h geschrieben wird. Joh. Christ.
Gueintz die deutsche Rechtschreibung p. m. 36.

§. V.

Illa civitatis, quæ antiquitus erant Ulfébyensibus collata,
 ut supra notavimus, a magno primum Duce Finlandæ
 Joh. III. Anno 1558 in Bidrneburgenses sunt translata, quod
 ex literis p. 13. citatis clarum esse potest cuivis atque per-
 spicuum. Hæc deinde firmarunt Reges Sveciæ seqvioribus
 temporibus, Ericus XIV. die 10 Dec. 1564. Joh. III. ad Regale
 solium paternum erectus die 24 Martii 1576. Sigismundus
 die 24 Martii 1594. Carolus IX. die 1 Aug. 1604. idem pluri-
 bus die 30 Junii 1607. Gustavus Adolphus die 25 Oct. 1617. &
 die 14 Aprilis 1625. Ut de generalibus urbium privilegiis
 ad hanc nostram etatem subsequentium Regum munifi-
 centia confirmatis nil jam dicamus, quæ omnia & singula
 in Regni Archivo scimus adhuc esse reservata. Apographa
 vero specialium Privilegiorum qvorum supra meminimus,
 habentur inter Acta Cancellariæ hujus provinciæ; qvorum
 nobis fecit copiam, pro sua in literis promovendis bene-
 volentia D. Samuel Forseen, Secretarius noster Provincia-
 lis sollertissimus. Non patitur ratio instituti, ut omnia typis
 jam excudenda curemus, quæ ad institutum nostrum quam
 proxime accedunt, observabimus tantum. Scilicet villam
 Båhrnås non modo priua dedito omnino initia huic civi-
 tati: sed agros ejus etiam, aliaque quædam adjacentia
 hujus civium comodis esse oblata. Verba in privilegiis Re-
 gis Joh. III. Holmiæ die 24. Martii 1576. datis, & a Rege
 Carolo IX. Holmiæ etiam d. 30. Junii 1617. confirmatis, hæc
 leguntur. Til thet siette. Måge Bidrneborgs stads inbyggjar
 hafwa och bruks til stadzens almånnelig mulbete och utrymme,
 den del af Båhrnås ågor, som dro liggiandes hardt wid sta-
 den, och tilförene icke dro lagde under Koivisto Ladugård,
 theslikes Råfsbōn, hwetenstår som tilförene hafwer legat un-
 der Ulféby, sammaledes den feinte del uti Ulaauverbō, som under
 förbemåltis båhrnås lydt, och tilförene warit hafwer, item fä
     miges

medet af lattomeri som ligger ifrån Koivisso gärdgård och
 trever öfwer mosan i full söder ifrån Staden, hvilka ågor
 the mäge brukta til Ångs under Staden. Rex Sigismundus
 hac in datis suis privilegiis d. 24. Martii 1594. explicat: Til
 det fempte mäge Böhrneborges Stads inbreggiare hafwa och
 brukta til almennelig Stadsens mulbete och intymme Våhrnås
 äker, som är til tälfdöres land, hvilken ligger öde, efter En-
 gaiarne deristrän åro tagne til Koivisso Ladugård, efter som
 tt em, samme åger tilförende of Högbemålte wår f. Fader haf-
 wer warit urdt och efterlätna. Dheffles Håfsöön samt
 Bireskär och Birsö som för hafwa legat under Ulfsby; så
 och then femte del uti Ulaauro &c. ut supra. Dicunt villam
 Våhrnåsby qvondam excultam a tribus incolis s. villicis,
 fundun que ipsum constitisse ex tribus portionibus vi-
 rilibus, Svetice Mantahl; Ager vero ipse est amplius
 satis, adhuc etiam vocatur Våhrnåsäker, cujus aliqua
 pars adsignata est Consuli, aliqua Senatoribus, ali-
 quia ipsis Civibus, viginti obbarum annuo onere, ex cuius-
 vis tonnae facta sementi connumeratis etiam decimis.
 Qvod tributi genus app llant ökressat, q. agrorum
 centum. Huc pertinent hæcce Keckonii: hafwandes
 denne Staden nucit Våhrnås bys ågor til mulbete
 om 3 hemman, 3 mantal 'oh 12 ökressat, hwarpå sta-
 den funderas är, och då deo låg, emedan des ångiat warit
 lagde under Koivisso Ladugård. Item Håfsöö och Hweten-
 står holmor, med der til lydande klippor som tilförene under
 Ulfsby legat, sammaledes en femte delt uti Ulfsby, hvilken
 under Våhrnåsby lydt, med närra sydan af Lattomeri ång.
 Håfsöö Videtur nomen accepisse a Svetico råf *vulpes* & öð
insula, cum Vulpecula æstivo tempore illic q. habitare so-
 leant, qvoscunqve minorum animalium greges infestantes,
 qvando inter alia

ipso pastantur virides armenta per herbas;
 ut

ut hoc Virgilii *huc iam applicem.* Complectitur sub se has sequentes insulas alias minores: *Gervaluoto, Ieppälari & Selkälari*, ad quas omnes sunt portus, non tales, quales ipse sibi quis forte casu ferente exoptaret. *Bettens* sde Fennice *Dahholuoto*, sub se comprehendit; *Salconalus, Röyhlyncari, Hloinen, Suloinen, Välati, Borgmestare* *Klippan, Stikulari, Wapakari, Cappeli*, seu *Cappelstät*, ubi facillum tuisse traditur, habetque portum. Ad *Biörke* sde, quæ *Sigismundo Regi* sine dubio dicitur *Bireslär & Virssöd* jacent: *Storcatava, Liscatava, Ieppaluoto* s. *Ahls* *holm, Callio, Pihlawa, &c.* Quæ omnes insulae triplici nomine in primis sunt memoria dignæ; *primum* quod licet urbis *Arctopolitanæ* sint ditionis, civiumque usibus alias inserviant, non tamen est illis licitum amplius, secundum illud vulgare: *den som dger land, han äger strand, ad littera earum haleuticam exercere pescaturam sine impensis, vulgo Arrende;* ut ut hoc in illas jus prætenderint, ut patet ex hujus urbis postulatis Comitialibus Anno 1664 den 1 Sept. §. 3 & quæ deinde præsente Dynasta Dn. *Erico von der Linden* Anno 1665 den 6 Martii in Curia Biörneburgensi leguntur acta, tandemque dicuntur transacta. Deinde illud est memorabile, quod ad has insulas saepius incolæ hujus urbis infelices instauerint navigationes; denique 1. quod muscovitarum classis ingenti præda onusta An. 1714 rediens ex oris Bothnicis *Lhmo & Wasa*, cum maximis suis spoliis non modo sit toto æqvore disjecta, sed tota fere aquis mersa. Pauci namque ex multis millibus redierunt classiariis. Ita hac vice ipse Deus animum illorum gloriosum repressit, vique ventorum horrenda bellum contra illos geslit.

Piura qua constituit Author, de fatis, statuque præsenti hujus civitatis memoria mandare desiderantur. Commendamus illa posterorum aliqui enodanda, qui hujus materiei dilatanda trahuntur voluptate. Nunc bise;

S. D. G.